

verwege
moeten
even, en
dig niet,
ordt dan
orkomt,
is de uit-
nuten de
anders
te klan-
iet meer
tend wor-
t, en het
le lippen
et wordt

er goed
in voor-

e komen,
an goed
van wei-

e geroe-
por.

oorzaak

mist, om
an hen,
zija hart
uitschei-
voore-
aan kan
erer nood
te sterk
st blijft
kt in het
dat zich-
tsbedlee-

rije ge-
t is, dat
ndo van
temming
gave. Ze
ngen in
s smee-
op verre
an velen
en af.
En nu
ik plech-
en. Wat
en wor-
n eigen
te voor

ook al
art, zeer
om op
an van het
n, en in
bed ook
aal huns
a het

oo sterk,
gadering
toek ver-
waarvoor
rdingen,
bekend
s hierbij

de span-
bed der
omsten,
r, is het
jker, en

ed in de
op neer,
rgetuige
er waar-
zelf weg-
lor zijg

veel eens
iddende
at er van
vaas iets

u gebed,
raag liet
van sw
ker zijn,
s, schier

niet te
kden in
k. Maar
gemeen-
ged iets

n bij, dat
te geheel
in zulk
oor den
ing tot

oi bid-
iemand
al alroét
et heu
te ne-
iddende
ze ge-

heerlijk
manier

en niet,
te dik-
op-
st ver-
e gave
nt, zoo
te ver-
zoeken-
ddende,
neele-
schijn
ld voor

ten zoo
formu-

liergebed Gode onwaardig is, en dat hij het
bidden vooral de werking des Geestes eeniglijk
moet spreken, zullen daarom wel doen, ook
de schaduwzijde van dit vrije gebed in de
gemeente in te denken.

Zeker het afprevelen van een opgezegt
gebed is weinig stichtelijk; maar onze ker-
ken zouden zich zelve niet kennen, als ze
waanden, dat al wat bij ons 'bidden' heet,
waarlijk uitstorting der ziel voor den Hei-
lige was.

Duker's Voetius.

Dr. Duker heeft opnieuw een belangrijke
aflevering van zijn Biographie van Gijbert
Voetius in het licht gezonden.

Hij behandelt thans zijn predikant zijn van
1618-1634, eerst zijn werkzaamheid op
ring en classis a synode; daarna Voetius'
arbeid in de buiten 's-Hertogenbosch;
en ten leste zijn verkeer in enger kring;
en zijn roeping tot het professoraat, terwijl
ten slotte een geheel reeks van officieele
bijlagen ook deze aflevering verrijkt.

Het eerste deel is daarmede compleet, en
thans mag van dat geheele deel getuigd,
wat we in de eerste aflevering roemden,
dat de bewerking in volledigheid, nauwkeu-
righeid en onpartijdigheid haar wedergade
zoekt.

Wij, Gereformeerden, kunnen Dr. Duker
dan ook voor dezen arbeid niet warm ge-
noeg danken.

Geen onzer zou het hem kunnen geber-
teren, en onderwijl in onzen kring en ieder
zoo overladen is met bezigheden, dat ni-
emand voorhaans aan zoo ver reikend on-
derzoek en zoo uitgebreide studie denken
kan, komt hij thans doen, wat voor ons
zoo broodnodig noodig was, en toch nog
lang zoo getoefd hebben, namelijk van den
besten en kundigsten Gereformeerden theo-
loog uit den besten voortijd ons een wel-
geleekend beeld, zoo onpartijdig mogelijk
teekenen.

Voetius is voor velen nog een onbekende
grootheid.

Zijn werken waren slecht geschreven, en
voor de meeste onleesbaar en ongeniet-
baar. Zija Latijn is voor verwegde de
meesten niet dan met moeite te verstaan.

Daardoor komt het, dat men wel van
andere theologen repte, maar Voetius
meest buiten het geding liet. Ook zijn
thans zijn twee hoofdwerken te duur, en
niet veel onder de 100 elk gelidende.

Thans echter herleeft Voetius, en zal
zijn invloed onder ons steeds meer bloeien.

Nog onlangs toonde Prof. Geesink ons,
hoe wie in deze goudmijn willen graven, een
kostelijken schat aan de markt brengt.

Klandizie.

Men vraagt ons, of het geen plicht van
alle Gereformeerden is, om hun klandizie
uitsluitend aan Gereformeerde neringdoenden
te schenken.

Op die vraag nu is geen algemeen be-
vredigend antwoord te geven, en het argu-
ment, waarmee deze algemeene stelling door
hem, die het ons vraagt, wordt aangedron-
gen, houdt geen steek.

Hij schreef toch:

Van nit onze gemeente heb ik dikwijls
van neringdoenden gehoord (hetgeen ook mijn eigen
ervaring is) dat men juist van eigen geloofge-
nooten het minst wordt begunstigd. Zoo menig-
een van hen zegt, dat men mag gaan waar het
voordeelstigt wordt gekocht. Alsof elk lid der
gemeente er niet rekening mede heeft te houden,
dat ook zijn geld en goed slechts gegeven goed
is, en dat hetgeen hij door inkoop bij kruide-
nieren of bakker uitgeeft, juist bij dien bakker en dien
kruidenier behoort besteed, die ook met hem den
predikant, de kerk, de armen enz. heeft te onder-
houden.

Daarbij, wordt ons duidelijk in Galaten 6: 10
gezegd, meest wel te doen den huisgenooten des
geloofs.

'Is waar, ook in dezen weg wordt het dikwijls
ervaren, dat de Heere barmhartiger is dan de
mensch, en moeten tegenstanders dikwijls ge-
bruikt worden, om genoemde neringdoenden te
onderhouden.

Maar hoewel 't door 's Heeren zegen is, on-
verschillig van welke zijde men begunstigd wordt,
voor de gemeente des Heeren toch is en blijft
het roeping, elkander in nering en hanteering
te helpen.

Nu is er in Gal. 6: 10 geen sprake van
klandizie, maar van aalmoezen, iets wat
geheel iets anders is, en alzoo niet onder
denzelfden regel valt.

Alleen ware hieruit af te leiden, dat
men in het gemeen, nauwer banden heeft
onder huisgenooten des geloofs, en alzoo,
indien overigens alle dingen gelijk staan,
verplicht is, aan hen in de eerste plaats te
denken.

En wat het zeggen aangaat, dat men door
geloofsgenooten, dat zijn dan hier kerkgeno-
ten, te begunstigen, indirect de middelen
sterkt, waaruit hulpe voor kerk en armen
kan komen, zoo is dit slechts ten deele
waar, en mist voor het andere deel
zekerheid.

Zekerheid ontbrekt, want het is vol-
strekt niet bewezen, dat elk neringdoende
pro rato zoveel meer voor kerk en armen
geeft als hij meer ontvangt. Er zijn
verdienden, die, toen ze 1000 'sjaars
verdienden, voor kerk en armen samen
f. 30 gaven, en die later, toen ze f. 1500
'sjaars wonnen, precies hetzelfde bleven
geven.

En ook is het slechts ten deele waar, dat
men door zulk een begunstiging het inkom-
en der kerkgenoeten stijgt.

Er zijn toch voorbeelden genoeg, die
toonen, hoe meer dan één, zonder zulk een
begunstiging, ziende dat hij hierop noch
leunen noch rekenen kan, juist daardoor ge-
prikeld is, om zelf de handen uit de mou-
wen te steken, zija fabrikaat en zija bediening

te verbeteren, en alzoo gekomen is tot
een veel ruimere conditie, dan hij door die
begunstiging zou verkrege hebben.

Al geven we dus in het gemeen toe,
dat het geraden is, waar alle deze dingen
gelijk staan, bij voorkeur de gunst van
zijn klandizie aan zija kerkgenoeten te
schenken, we keuren het af, zoo de nering-
doenden zelven dit als eisch gaan stellen.

Twiceerlei denkbeeld staat hier tegenover
elkander.

Eenerzijds de voorstelling dat we een
aparten kring in de maatschappij vormen,
en door over en weer elkander te steunen,
in hoofzaak uit eigen boezem ons bestaan
moeten hebben.

Maar ook anderzijds de overtuiging, dat
fabrikanten en neringdoenden hun aanbe-
veling in de uitemendheid van hun pro-
ducten, in de goedkoopheid van hun prijzen,
en in de vloetheid van hun bediening
moeten zoeken, opdat langs dien weg onze ker-
genooten het terein hunner werkzaamheid
verre buiten onzen kring kunnen uitstre-
kken, alzoo hoe langer hoe meer geld
buiten onzen kring hebben te winnen, en
daardoor onzen kring ook geldelijk hebben
te verrijken.

Dit laatste nu was het stelsel onzer vade-
ren, en is stellig ook nu nog het eenig
probate systeem.

Maar al kiezen we beslist voor dit laatste,
veel meer belovende en veel sterker prik-
kende stelsel, toch geven we twiceerlei toe.
Ten eerste, dat met name op dorpen
de kring zoo klein kan zijn, dat het pas-
seeren van zija eigen geloofsgenooten stui-
tend wordt en zeer doet.

En ten andere, dat er gevallen zijn,
waarin op dorpen onze geloofsgenooten, die
wille van hun geloof, hun brood verliezen,
en dat alsdan de roeping duidelijk spreekt,
om hun dit lijden niet nog anderzijds te
verbitteren.

Slechts zorgen de neringdoenden dan
tevens, dat zij ook hunnerzijds hun klan-
tzen uit hun eigen kerk als geloofsgenooten be-
handelen, en niet denken gaan: Nu, die mo-
ten vanzelf bij mij komen, voor hen komt
het er dus minder op aan.

Indien de Theologie 'in beginsel voorwerp
en doel' verschilt van de andere wetenschap-
pen, en alleen formeel met haar overeenkomt
(Geref. Dogmatiek I 29), waar ligt dan, behalve
in het formeele (logische actie enz.) de grond
voor het organisme van al de wetenschappen?

Het object der Theologie is de cognitio Dei,
wordt gezegd, waarom kan God niet het object
genoemd worden, dat het toch om God te
doen is (Geref. Dogmatiek II 2), die zich heeft
geopenbaard, opdat wij Hem kennen zouden,
voorzover God te kennen is? De kennis toch
die God van zichzelf heeft, is even ondoor-
grondelijk als God zelf.

Klopt het ook wel te zeggen: Theologie is
de systematische beoefening der heilzame Gods;
des wetenschap van de kennis?

Heeft de Theologie een eigen object, n.l.
God, kan zij dan ook niet wetenschappelijk, d.i.
systematisch, beoefend worden, zonder in één
Cyclus te staan met de andere wetenschappen,
met geen ander verband dan een formeel ver-
band? m.a.w. kan de Theologie alleen weten-
schappelijk beoefend worden in een Universiteit,
of ook aan een Theol. school?

Prof. Bavinck stemde Ds. B. volgaarne toe,
dat er verband bestaat tussen den logos in de
Heilige Drie-eenheid en den logos in den kos-
mos. Er is tusschen beiden echter een essen-
tieel verschil. De logos, als drager van het ge-
schapene, als geheel der gedachten Gods, vormt
één systeem. De ideeën en besluiten Gods zijn
één. Alle dingen die bestaan zijn eerst gedacht
door God; zij zijn dus belichaamde gedachten
Gods. En nu is geheel ons streven in de weten-
schap, om ons geheel in de gedachten Gods
in te denken, den logos te vatten. Als ons be-
wustzijn nu maar rijk genoeg was, zouden wij
dit kunnen. Wij zijn echter vreesdijk beperkt,
en kunnen daarom niet diep genoeg dalen op den
logos der dingen. Door die zonde is alles in
het ongereede gebracht. Alle wetenschap moet
daarom worden herboren, in de eerste plaats
die, welke staat naar de kennis Gods. De
bijzondere openbaring komt er tusschen door
inspiratie. De weg, waardoor de kennis tot
ons komt, zijn abnormaal. Wij leeren God
kennen door den kosmos. Om een voorbeeld
te noemen: De Bijbel is een openbaring Gods
door een bijzondere bewerking tot ons geko-
men. Maar op dit oogenblik is toch de Bijbel
voor ons een gewoon menselijk boek. Zoo is
het ook met de kerk; de wedergeborene mensch;
zij allen zijn elementen in den kosmos.

De verhouding tusschen Theologie en weten-
schap. De Theologie heeft een eigen object, een
eigen doel; zij blijft een gewone menselijke
wetenschap; die op dezelfde wijze wordt beoefend
als alle andere wetenschappen. Principieel is het
voor den beoefenaar der natuurkunde, genees-
kunde, enz. evengeer noodig tot God bekeerd
te zijn, als voor den Theoloog. De Theoloog
moet op dezelfde manier ploeteren, folianten
doorwerken, om Theologie te bestudeeren, als
dit met andere wetenschappen het geval is. De
Theologie heeft dus ook een object in den kos-
mos. Daaruit nu vloeit voort, dat die weten-
schap niet kan buiten de andere wetenschappen;
Zoodra iemand Theologie als wetenschap wil,
kan hij deze niet buiten de universeele weten-
schap bannen.

De Theologische school. Spr. heeft nimmer
de overtuiging gehad, en kan nog niet overtuigd
worden, dat het eischen van een Theol. school
volkomen gerechtvaardigd zoude zijn. Dus de
kwestie is niet, zoals Ds. Bos het in het laatste
nummer der *Bavinck* voorstelt, naast de Univer-
siteit voor de wetenschap een Theol. school tot
opleiding voor dienaren des Woords. Voorzeker,
als men het wil, en men heeft er het geld voor
over, mag men in ons land wel drie Theol.
scholen hebben. De concept-actie ging dan ook
van deze gedachte uit: de opstellers hebben
echter gezegd, dat er financiële bezwaren ver-
bonden waren te hebben een Theol. school en
een Theol. faculteit aan een Universiteit. Alleen
zoude het verkeerd zijn voor de eenheid der ker-
ken wanneer aan beide richtingen in verschillende
richting werd onderwezen. Er werd daarom
toen — en terecht — voorgesteld tot samen-
werking. Spr. kan niet op het standpunt staan:
aan een Theol. School kan niet, aan een Univer-
siteit wel Theologie wetenschappelijk onder-
wezen worden. Men mag dus evenmin zeggen:
De Theol. school moet weg; als de Theol. fac.
aan de Universiteit moet verdwijnen, omdat
daar de beoefening der Theol. niet behoort.

beiden. — Aan Ds. Krouwenhoven: Dezen
spreker was het niet helder, dat er gesproken
kan worden van een gelooven bij Adam en ook
bij Christus. Was is gelooven? De waarheid
aanemen. Nu moet Adam in zijn tijd veel
gelooven, omdat God het hem zeide; zij zag
vele dingen niet. De fout van Adam is geweest,
dat hij niet geloofde, maar God heeft willen be-
grijpen. Zoo heet Jesus aan het geloof vastge-
houden; daarom is Hij door het geloof als Mid-
delaar in de woestijn staande gebleven. Alles
toch was tegen hem, alle dingen in hemel en
op aarde. Dat geloof in Adam en Jesus is niet
vreemd aan onze menselijke natuur op aarde.
Het gelooven is geen nieuw element bij ons. De
onherboren mensch geloof ook. Het is alleen
maar de vraag: wat geloofden. De natu-
lijke mensch geloof Satan. Het geloof van Adam
had als object Gods dengeen; wij hebben als
object Gods genade.

Nadat onderscheidene sprekers hadden gere-
pleeerd en ook anderen het woord gevoerd had-
den, beantwoord door Prof. Bavinck, kwam Ds.
Bos aan het woord. Hij zeide: Hoe komen
wij tot het rechte weten, verstaan, zien, inzicht,
ligt dat principieel in de wedergeboorte, tot ont-
wikkeling, tot zelfbewustzijn gebracht door lo-
gische acties, of door onmiddellijke inwerking op
ons bewustzijn door den H. Geest; of door de
H. Schrift, onder toepassing des Geestes? m. a.
w.: Staat de wetenschappelijke, wedergeborene
mensch onder onmiddellijke inspiratie van den
Geest, van den logos, en behoef hij dan alleen
te bezinnen dat zijn inzicht Schriftmatig is, of moet
hij zija wetenschap als theoloog principieel uit
de H. Schrift putten en voortdurend daaraan
toetsen, licht werpen op God en op alle wer-
ken Gods op het Theologische en het kosmische?
Is er ook een wetenschappelijke roeping, bijv.
de beoefening der wetenschap, enz., die ik veel
betrachting mag als Christen, als geloovige, en
niet als lid eener geïnstitueerde kerk? Zoo ja, hoe
komt het dan, dat een Christen, die geloorzaam
is, in de institueering eener belijdende kerk,
daarvoor ongeschikt en onbevoegd wordt te doen
wat hij mag en kan doen zonder dat hij zijn
plicht betracht ter institueering?

Wordt hij door de instelling der ambten en
door de beoefening van kerkelijke gemeenschap
beperkt in zija doen?

Is hij op de wereldmarkt, in maatschappelijke
dingen werkende, niet als lid eener geïnstitueerde
kerk te beschouwen, maar alleen als Christen;
zoodat hij alleen als lid eener geïnstitueerde kerk
is aan te merken onder den dienst des Woords
en der Sacramenten?

Indien de Theologie 'in beginsel voorwerp
en doel' verschilt van de andere wetenschap-
pen, en alleen formeel met haar overeenkomt
(Geref. Dogmatiek I 29), waar ligt dan, behalve
in het formeele (logische actie enz.) de grond
voor het organisme van al de wetenschappen?

Het object der Theologie is de cognitio Dei,
wordt gezegd, waarom kan God niet het object
genoemd worden, dat het toch om God te
doen is (Geref. Dogmatiek II 2), die zich heeft
geopenbaard, opdat wij Hem kennen zouden,
voorzover God te kennen is? De kennis toch
die God van zichzelf heeft, is even ondoor-
grondelijk als God zelf.

Klopt het ook wel te zeggen: Theologie is
de systematische beoefening der heilzame Gods;
des wetenschap van de kennis?

Heeft de Theologie een eigen object, n.l.
God, kan zij dan ook niet wetenschappelijk, d.i.
systematisch, beoefend worden, zonder in één
Cyclus te staan met de andere wetenschappen,
met geen ander verband dan een formeel ver-
band? m.a.w. kan de Theologie alleen weten-
schappelijk beoefend worden in een Universiteit,
of ook aan een Theol. school?

Prof. Bavinck stemde Ds. B. volgaarne toe,
dat er verband bestaat tussen den logos in de
Heilige Drie-eenheid en den logos in den kos-
mos. Er is tusschen beiden echter een essen-
tieel verschil. De logos, als drager van het ge-
schapene, als geheel der gedachten Gods, vormt
één systeem. De ideeën en besluiten Gods zijn
één. Alle dingen die bestaan zijn eerst gedacht
door God; zij zijn dus belichaamde gedachten
Gods. En nu is geheel ons streven in de weten-
schap, om ons geheel in de gedachten Gods
in te denken, den logos te vatten. Als ons be-
wustzijn nu maar rijk genoeg was, zouden wij
dit kunnen. Wij zijn echter vreesdijk beperkt,
en kunnen daarom niet diep genoeg dalen op den
logos der dingen. Door die zonde is alles in
het ongereede gebracht. Alle wetenschap moet
daarom worden herboren, in de eerste plaats
die, welke staat naar de kennis Gods. De
bijzondere openbaring komt er tusschen door
inspiratie. De weg, waardoor de kennis tot
ons komt, zijn abnormaal. Wij leeren God
kennen door den kosmos. Om een voorbeeld
te noemen: De Bijbel is een openbaring Gods
door een bijzondere bewerking tot ons geko-
men. Maar op dit oogenblik is toch de Bijbel
voor ons een gewoon menselijk boek. Zoo is
het ook met de kerk; de wedergeborene mensch;
zij allen zijn elementen in den kosmos.

De verhouding tusschen Theologie en weten-
schap. De Theologie heeft een eigen object, een
eigen doel; zij blijft een gewone menselijke
wetenschap; die op dezelfde wijze wordt beoefend
als alle andere wetenschappen. Principieel is het
voor den beoefenaar der natuurkunde, genees-
kunde, enz. evengeer noodig tot God bekeerd
te zijn, als voor den Theoloog. De Theoloog
moet op dezelfde manier ploeteren, folianten
doorwerken, om Theologie te bestudeeren, als
dit met andere wetenschappen het geval is. De
Theologie heeft dus ook een object in den kos-
mos. Daaruit nu vloeit voort, dat die weten-
schap niet kan buiten de andere wetenschappen;
Zoodra iemand Theologie als wetenschap wil,
kan hij deze niet buiten de universeele weten-
schap bannen.

De Theologische school. Spr. heeft nimmer
de overtuiging gehad, en kan nog niet overtuigd
worden, dat het eischen van een Theol. school
volkomen gerechtvaardigd zoude zijn. Dus de
kwestie is niet, zoals Ds. Bos het in het laatste
nummer der *Bavinck* voorstelt, naast de Univer-
siteit voor de wetenschap een Theol. school tot
opleiding voor dienaren des Woords. Voorzeker,
als men het wil, en men heeft er het geld voor
over, mag men in ons land wel drie Theol.
scholen hebben. De concept-actie ging dan ook
van deze gedachte uit: de opstellers hebben
echter gezegd, dat er financiële bezwaren ver-
bonden waren te hebben een Theol. school en
een Theol. faculteit aan een Universiteit. Alleen
zoude het verkeerd zijn voor de eenheid der ker-
ken wanneer aan beide richtingen in verschillende
richting werd onderwezen. Er werd daarom
toen — en terecht — voorgesteld tot samen-
werking. Spr. kan niet op het standpunt staan:
aan een Theol. School kan niet, aan een Univer-
siteit wel Theologie wetenschappelijk onder-
wezen worden. Men mag dus evenmin zeggen:
De Theol. school moet weg; als de Theol. fac.
aan de Universiteit moet verdwijnen, omdat
daar de beoefening der Theol. niet behoort.

Zowel aan een school, als aan een Univer-
siteit mag men Theologie beoefenen. Een andere
zaak is of tegen het hebben van twee inrichtin-
gen geen financiële bezwaren bestaan. Wat spr.
aangaat, hij zal blijven protesteren tegen de
bewering: Aan een Universiteit wordt de Theo-
logie als wetenschap onderwezen, en een school
dient voor de praktische opleiding der bedienaren
des Woords. Daardoor toch werd spr. vrees-
dijk in den hoek gedruwd, en daarin heeft hij
natuurlijk geen lust. Zowel de Theol. fac. aan
een Universiteit als de Theol. school hebben
met elkander ten doel zoowel wetenschappelijke
beoefening der Theologie, als praktische opleiding.
Men beoefent de wetenschap omdat men daarmede
een doel in het leven heeft, om er ook
van te kunnen leven. En daarom, wat God
samengevoegd heeft, scheidt de mensch niet.

Ds. Bos zegt, dat het hem gevoegen doet, dat
Prof. Bavinck met hem gelijk denkt, dat de be-
oefening der wetenschap een doel heeft in het
maatschappelijk leven. Het heeft spreker even-
eens verbijnd, dat de Theologie als wetenschap,
evengoed aan een Theol. school, die van de
kerk uitgaat, kan beoefend worden, als aan een
Universiteit; daardoor is gelogenstraf de bewering,
dat de kerken de Theologie als wetenschap niet
mag beoefenen. Spr. heeft echter nog geen
antwoord op de vraag: Hoe komt men aan
wetenschap der Theologie, met andere woorden:
Heeft de Theol. de H. Schrift als kenbron, of
moet men het zoo opvatten: komt mijn resu-
laat goed overeen met de H. Schrift, om nu op
deze basis de Theologie te bouwen? Of moet
men niet zeggen, de H. Schrift is de bron der
Theologie.

Ds. de Jonge van Loppersum kan nog maar
niet begrijpen, dat er hoogenam geen bezwaar
zoude zijn, dat de kerken de Theologie als we-
tenschap beoefenen. Hij kan zich wel voorstel-
len, dat de Theologie aan een school weten-
schappelijk kan zijn, maar kan de Theologie de
kerk, n.l. ambtelijk, als subject hebben.

Ten slotte zeide Prof. Bavinck aan Ds. Bos:
Ook de wedergeborene punt zijne kennis alleen
uit de objecten die buiten hem zijn, dus de theo-
logie uit de Godopenbaring. In de tweede
plaatse kan en mag de kerk een school hebben?
Zeer zeker. Hij houdt vol, dat de wetenschap-
pelijk theologie ook zeer goed aan een school
onderwezen kan worden. Of de Theologie weten-
schappelijk wordt onderwezen aan een school
of aan een Theol. faculteit, ligt alleen aan de
kundigheden der docenten of professoren. —

Aan Ds. de Jonge: Uit het ambt der kerk vloeit
de beoefening der Theologie niet voort. Som-
migen zeggen, dat de docenten de Theologie
beoefenen in hun ambt als predikant, maar dat
is niet waar. In de kerk kunnen buiten de
predikanten krachten gevonden worden, die de
Theologie kunnen onderwijzen. De kerk kan
ambtelijk de Theologie niet laten beoefenen, maar
wel omdat de kerken daarin lust hebben. Een
Theologische school is wel geoorloofd, maar niet
geboden krachtens een bevel Gods. In onzen
tijd echter, met onzen toestand voor oogen, kun-
nen wij als kerken niet volstaan met een Theol.
school alleen; wij moeten hebben een Theol.
faculteit aan een Universiteit. In onzen tijd,
met de ons gestelde eischen, moeten wij feitelijk
hebben niet alleen een Theol. faculteit, maar
een geheele Universiteit. Wij moeten hebben,
dat is dringend noodig, dat is eisch, een com-
binatie van de Theol. school en een Theol.
faculteit aan een Universiteit.

Met belangstelling werd het begin tot het
einde geluisterd.

Ds. Geerds van Appingedam sprak een woord
van hartelijken dank aan Prof. Bavinck. Na
palmerend sloot Ds. Oegema van Wildervank
de zoo goed geslaagde Conferentie.

Voor Kootwijk's Scholen.

Ingekomen bij Ds. HOUTZAGERS: Van den
heer D. R. te Amersfoort / 1; van den heer
J. Dorling te Oost-Souburg, gevonden in de coll.
/ 1 voor Kootwijk; van P. H. te Melissand / 1;
van N. N. te Heteren / 5, voor Kootwijk, van
den heer A. Hoogendijk, van de Chr. Jongel-
vereen. te Ouderkerk a/d. IJssel / 2,50.

Mit de Perg.

Behartigingswaard is wat K. in de *Friesche
Kerkbode* over de middelmatige dingen, en ook
over de a. s. *Inhoudingsfeesten* schrijft.

Onze vaders hielden de vrijheid ten opzichte
van de middelmatige dingen staande tegenover de
Doopersche richting, die in mijding van het natu-
lijke leven kracht zocht, en alleen in geestelijke
dingen leven wilde. Volgens haar lag de wereld
met al het hare in het boze; was zij doortrokken
van zonde en ongerechtigheid, en moest Gods kind
daarom zoover mogelijk van die wereld zich terug-
trekken. In het leger mocht men niet dienen, een
eed mocht niet genomen worden, onder de Over-
heidspersonen mocht men geen zitting nemen, in
kleeding moest men zoo sterk mogelijk afsteken
van de mode, aan kunst en wetenschap, behalve
aan Theologie, mocht men niet doen; maaltijden
met vrienden, onschuldige vermaken, waren contra-
bande. Om der wereld niet gelijkvormig te wor-
den, trok men zich geheel uit de wereld terug.
Van het hoogere Christelijke standpunt, waarop men
de wereld gebruikte, zonder haar te misbruiken, was
geen sprake.

Daartegenover nu belidit onze Gereformeerde
Kerk op grond van de Heilige Schrift, dat evenmin
als in tijd of plaats, eien of drinken, gebouf
of ceremonie enigzins godsdienst te zoeken is, zoo ook
in al de gaven die God de Heere in de schepping
geeft, geen zonde is, mits de mensch door misbruik
die zonde er niet in brengt. Het: raak niet, smak
niet en roer niet aan, waarin de Doopersche mijding
haar kracht zoekt, staat lijnrecht tegenover de
Christelijke vrijheid. Eerst dan, wanneer uit Gods
Woord kan bewezen worden, dat een zaak zonde
is, maar ook dan alleen, is zij den Christenen
verboden.

De Schrift nu leert niet, dat het dragen van goede
kleederen, het hebben van gouden en zilveren
smeeden, het bezitten van een huisraad zonde is, mits
de mensch er zich geheel niet op set en er geen
afgezonderd meer is. De vrouwen der patriarchen
droegen veel goud, de Heiland had een kostbaar
kleed, een rok zonder naad, het paleis van Salomo
schitterde van het prachtige huisraad. Wel is in
onze eeuw de zucht om boven zijn stand te leven,
om in weelde en opschik zijn geld te verkwisten,
om naar al meer schatten te gieren een schrikkelijke
zonde geworden, maar al behoort een Christen
tegen die weelde door eenvoud te protesteeren,
niet in goud of zilver, noch in kleed of huisraad
zit de zonde op zich zelf.

Evenzo is het met eten en drinken en met de
genotmiddelen onzer dagen. De Schrift leert ons
niet, dat een kind Gods alleen water zou mogen
drinken of brood zou mogen eten. De patriarchen
slachten het gemeste kalf, als er een gast ten eten
komt. Met vrienden werden vroolijke maaltijden
gehouden. De Heere Jesus zit zelf mee aan den
maaltijd te Kana, en als er wijn ontbreekt, doet
Hij het eerste wonder en schept uit water wijn.
En nu is het zeer zeker waar, dat de mensch ook

dese gaven Gods kan misbruiken, dat er zijn, die
van hun buik een God maken en dat de volkszonde
van Nederland, het misbruik van sterken drank,
ten hemel schreit, maar ook al gevoelt een Christen
zich deswege gedrongen, ten einde tegen dit mis-
bruik een levend protest te wesen, het gebruik van
alle alcoholische dranken voor zich zelf na te laten,
een goed Gereformeerde zal daarom nooit durven
zeggen, dat het gebruik van wijn op zich zelf zonde
is. En de geheel-onthouding van wijn wat meer
sympathie vinden ook onder Gereformeerden, wan-
neer ze niet tegen de leer der Schrift in als Evan-
gelie predikte, dat wijn en bier uit den duivel zijn.
Op dat standpunt past het gezeide van een geheel-
onthouder, dat Mahomed eigenlijk hooger staat dan
Christus, omdat de eerste aan al zijn volgenden
het gebruik van wijn verboden had, terwijl Christus
het wijn-gebruik vrij liet. Juist zulk een zeggen toet,
hoe in dat drijven der geheel-onthouding een ascet-
ische richting zich openbaart, die met den geest
van Christus niets te maken heeft. Het is dan ook
volstrekt niet te verwonderen, dat de drie mannen,
die in de Christelijke wereld van Nederland den
toon aangeven, Dr. Schaeppman, Dr. Bronsveld en
Dr. Kruyper zich tegen de geheel-onthouding hebben
verklaard, omdat de geheel-onthouding niet als
protest tegen de volkszonde maar als eisch van het
rechtelijke leven, in strijd is met de Schrift en met het
voorbeld dat Christus zelf ons gaf.

En evenzo is het met de genotmiddelen als bijv.
het rooken. Het rooken is en blijft een middel-
matige zaak en wanneer iemand niet wegens zija
gezondheid het laten moet, volkomen geoorloofd,
omdat Gods Woord het niet verbiedt. Juist omdat
er zoo afkeerig van zijn om dingen zonde te
noemen, die Gods Woord niet verbiedt, hebben wij
dan ook zoo streng afgekeurd, dat men ook het
rooken na de Kerk als zonde wilde gaan beschouwen.
Consequent doorgetrokken leidt deze lijn er toe,
dat men ten slotte evenals in sommige Engelsche
kerken iemand voor bekeerd houdt, alleen wanneer
hij geheel-onthouder is en geen sigaren roekt. Gods
Woord geeft zulke kenmerken voor Gods kind niet.

Hiermede is echter niet gezegd, dat ook van het
rooken evenals van al deze middelmatige zaken geen
misbruik kan gemaakt worden. De ware vrijheid
van Gods kind ligt uitgedrukt in deze twee dingen:
'alle dingen zijn mij geoorloofd.' En 'ik zal mij
onder de macht van geen van deze zaken brengen'.
Wie een *shaf* is geworden van het rooken, met zijn
pijp opstaat en naar bed gaat, zelfs bij het lezen
van Gods Woord niet eens de pijp kan laten rusten,
doet beter met het rooken geheel af te schaffen.
Niet omdat het rooken zondig is, maar omdat Gods
kind te hoog staat om een slaaf van de tabak te
zijn.

En eindelijk evenzo is het met de vermaken,
spelen, ontspanningen van geest en lichaam. Ook
al acht de Heilige Schrift de 'lichamelijke oefening'
tot weinig nut, er steekt geen nut in, en van een
afkeuren is geen sprake, zoolang het vermaak geen
zondig karakter draagt. Waar het leven zoo druk-
kend, en de ernst zoo somber, de last van den arbeid
zoo zwaar is, daar is het een *genade* dat God de
Heere ons vermaak en ontspanning schenkt. En
wie den mensch daarvan berooven wil, om hem
altijd